

การฟื้นคืนธรรมชาติด้วยพื้นที่สีเขียว

เพื่อบรรเทาวิกฤตความร้อนในเมือง

ในปัจจุบัน การขยายตัวของเมือง (Urbanization) เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องในหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย การเพิ่มขึ้นของประชากรเมือง ส่งผลให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ถนน และอาคารเป็นจำนวนมาก กระบวนการดังกล่าวมักนำไปสู่ “การปิดทับหน้าดิน” (Soil Sealing) หมายถึงการปกคลุมผิวหน้าดินด้วยวัสดุที่ไม่สามารถซึมน้ำหรือระบายความร้อนได้ เช่น คอนกรีต แอสฟัลต์ และวัสดุก่อสร้างอื่น ๆ ส่งผลกระทบในหลายมิติ โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศของเมือง **ผลกระทบที่เด่นชัด** คือ การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในเขตเมือง เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่โดยรอบ หรือที่เรียกว่า **“ปรากฏการณ์เกาะความร้อนในเมือง” (Urban Heat Island: UHI)** ปรากฏการณ์นี้เกิดจากการที่พื้นผิวเมืองดูดซับและสะสมความร้อนจากแสงอาทิตย์ไว้ในระดับสูง และคายความร้อนออกอย่างช้า ๆ ส่งผลให้อุณหภูมิเฉลี่ยของเมืองสูงขึ้น โดยเฉพาะในเวลาากลางคืน กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอุณหภูมิกลางวันสูงกว่าพื้นที่โดยรอบถึง 4-5 °C ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และเศรษฐกิจ ทำให้ความต้องการใช้พลังงานเพิ่มขึ้น เพิ่มการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ

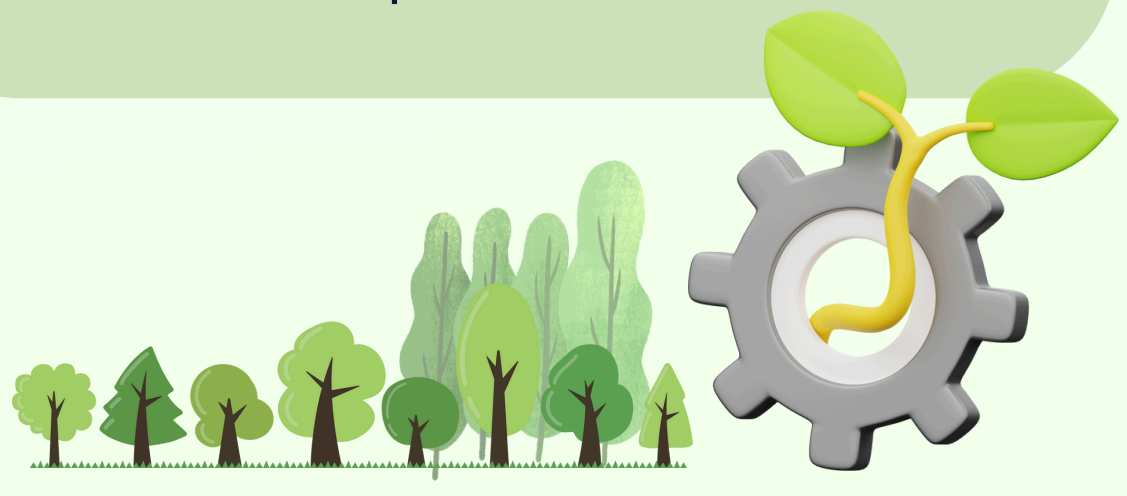

- การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้หน้าดินถูกปิดทับด้วยวัสดุที่ไม่ซึมน้ำ
- หน้าดินไม่ระบายความร้อนทำให้เมืองร้อนขึ้น (Urban Heat Island: UHI)

ด้วยเหตุนี้ แนวทางบรรเทาผลกระทบจาก การปิดทับหน้าดินและความร้อนในเมือง คือ **การเพิ่มพื้นที่สีเขียว** โดยเฉพาะการ**ปลูกต้นไม้** ในพื้นที่สาธารณะบริเวณริมถนน บนหลังคาอาคาร หรือพื้นที่เล็ก ๆ ภายในชุมชน ต้นไม้ และพื้นที่สีเขียวสามารถช่วยดูดซับความร้อน คายความชื้น ทำให้เกิดการระเหยอากาศที่ดี และช่วยกรองฝุ่นละอองในอากาศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจของประชาชน สร้างความน่าอยู่ให้กับเมือง และสนับสนุนความหลากหลายทางชีวภาพ

การหันมาให้ความสำคัญกับพื้นที่สีเขียว จึงไม่ใช่เพียงทางเลือkd้านภูมิทัศน์หรือความสวยงามเท่านั้น แต่คือ **ยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน** ที่ผสานการเติบโตทางเศรษฐกิจ เข้ากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน

การบรรเทาปัญหาปรากฏการณ์

“เกาะความร้อนในเมือง” (Urban Heat Island: UHI)

1. การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง

- เพิ่มสวนสาธารณะและพื้นที่สีเขียวบริเวณพื้นที่โล่งหรือตามถนนในเมือง สามารถช่วยฟอกอากาศ ดูดซับแสงอาทิตย์ ลดความร้อนในเมือง ทำให้คุณภาพอากาศดีขึ้น และลดการใช้พลังงาน
- สร้างสวนสาธารณะแนวตั้ง และสวนบนดาดฟ้า เพื่อให้ร่มเงาและระบายความร้อนจากอากาศที่ผ่านการระเหยของน้ำและช่วยลดอุณหภูมิของพื้นผิวหลังคาและอากาศโดยรอบ
- พื้นที่ว่างเปล่า เขตเมืองเก่า หรือพื้นที่อุตสาหกรรมเก่าให้เป็นสวนสาธารณะ

2. การใช้วัสดุก่อสร้างสะท้อนความร้อน

- การเพิ่มการสะท้อนออกของพื้นผิวอาคาร โดยใช้วัสดุ “Cool Roof” และ “Cool Pavement” ที่สะท้อนความร้อนได้ดีในการก่อสร้าง ทำให้อุณหภูมิของหลังคาลดลง และภายในตัวบ้านมีอากาศเย็นสบายมากขึ้น
- การใช้สีอ่อนบนหลังคาและพื้นถนน เช่น สีขาว เพื่อลดการสะสมความร้อนของวัสดุที่ปกคลุมพื้นผิว

3. ลดการใช้พลังงานในเมือง

- ส่งเสริมการใช้พลังงานหมุนเวียน เช่น โซลาร์เซลล์
- เพิ่มประสิทธิภาพของเครื่องปรับอากาศ และอาคารประหยัดพลังงาน
- ส่งเสริมการใช้รถสาธารณะ และจักรยาน ลดการใช้รถยนต์ส่วนตัว

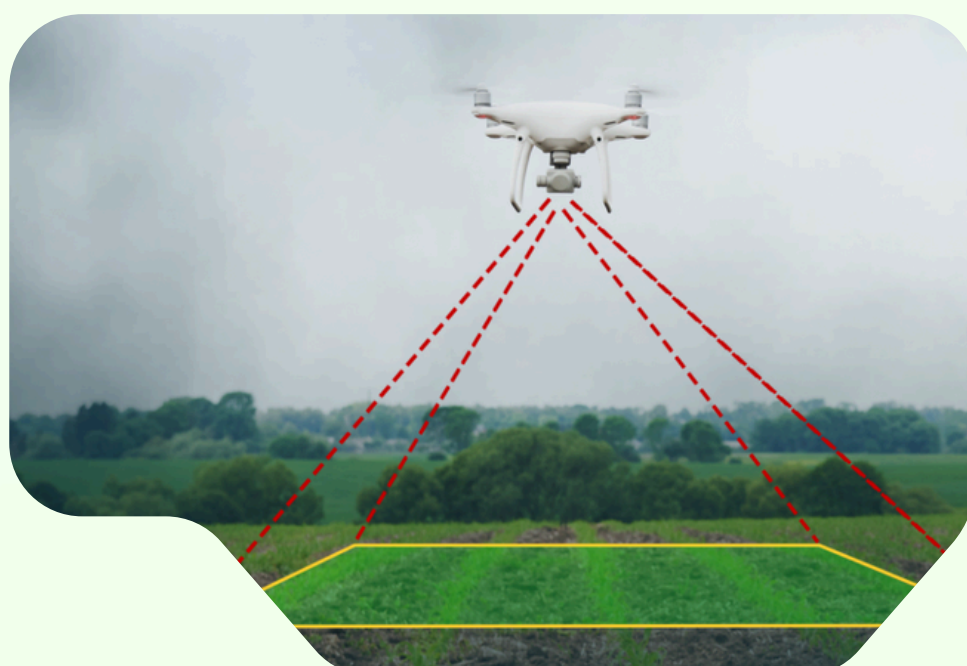
4. การจัดการน้ำอย่างเหมาะสม

- ออกแบบระบบ พื้นที่ชุ่มน้ำเทียม (Constructed Wetlands) หรือบ่อน้ำในเมือง
- พื้นที่ที่มีความชื้น เช่น บ่อน้ำ ลำคลอง ช่วยระบายความร้อนทางธรรมชาติได้

5. การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการพื้นที่สีเขียว

ใช้ระบบเซ็นเซอร์จากโดรนและระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่สีเขียว เช่น การสำรวจระยะไกล (remote sensing) ตรวจสอบสุขภาพต้นไม้ และควบคุมการรดน้ำอย่างแม่นยำ

6. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และสร้างกฎหมายหรือนโยบายท้องถิ่น

- พัฒนาโยบายส่งเสริมพื้นที่สีเขียว เช่น กำหนดพื้นที่สีเขียวขั้นต่ำ ในโครงการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์
- จัดกิจกรรมสร้างความรู้ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

ที่มา: สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่

ชุดองค์ความรู้วิชาการวันดินโลก 2568 เรื่อง “ดินที่สมบูรณ์ ลู่อเมืองที่สมดุล เกื้อกูลชีวิต”

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์